

izhaja vsak petek dopoldne. :
Naslov: TRST - TRIESTE
CASELLA CENTRO 37
all po: Via Imbriani 8/III. :
—o—
Izdaja: konsorcijska MALEGA LISTA

MALI

TEDNIK ZA NOVICE IN PUK.

LIST - Trieste - C. Cor. Postale
KO KNJIZICA (Dr. Puntar)
BLJANA (JUGOSLAVIJA)
—o—
Odg. urednik IVAN PRESEL

Mali koledar.

Petek, 9. julija: Anatolija, Veronika.
— Sobota, 10.: Amalija, Felicita. — Nede-
lja, 11.: 7. pobinkostna, Pij, Olga. — Po-
nedeljek, 12.: Mohor in Fortunat. — To-
rek, 13.: Evgenij. — Sreda, 14.: Bonaven-
tura, Just. — Četrtek, 15.: Vladimir, Hen-
rik. — Petek, 16.: Karmelska M. b.

MALE NOVICE

Našim naročnikom

javljamo, da bode prihodnji teden zopet
začelo redno poslovati kmečko tajništvo
v uredniških prostorih «Malega lista».
Uradne ure bodo vsak delavnik od 10-12.

Pečovodje in ljubitelji pesmi!

Podpisano je začelo zbirati narodne
pesmi, cerkvene in posvetne, kakor jih
ljudstvo peje, a še niso bile priobčene.
Da se ti dragoceni zakladi ne zgubijo, Vas
prosi podpisano, da pomagajte pri zbira-
nju s tem, da v notah zapišete pesmi in
obnem zabeležite besedilo. K. T. D. bo
zbiratelj primerno nagradilo.

Katoliško tiskovno društvo v Gorici,
Riva Piazzutta 18.

Šolski plesi.

«Vita Nuova» z 20. junija je prinesla
članek, napisan od očeta, ki se zgraža
nad tem, da so po nekaterih tržaških šol-
lah priredili šolske veselice s «klasični-
mi» plesi deklic. Istočasno smo slišali,
da so tudi po deželi neke čudne učitelj-
ce začele na otroških prireditvah proi-
zvajati tudi ples. Še tega je bilo treba!
Opozorjamo na to višjo šolsko in držav-
no oblast. Ugled države ne more prenesti
takih zabod. Dajte poštenemu ljudstvu
poštenih učiteljev in učiteljic!

Mali list zaplenjen.

Zadnjo številko Malega lista je zopet
zadela nesreča. Oblast jo je zaplenila.
Prejeli smo od prefekture sledeči odlok:

Prefekt tržaške dežele... videč, da se
članek pod naslovom «Nezaslišana slepa-
rija z dokumenti — «Il Piccolo» žrtev
mistifikacije» ne omejuje na to, da eno-
stavno popravi vesti, priobčene v drugem
časniku, ampak se spušča v ostro polemiko
s tendencioznimi trditvami, ki bi ute-
gnile razburjati duhove z nevarnostjo za
javni red... odloči: Zapleni se slovenski
tednik «Mali list» z 2. julija 1926.

Vsled te zaplenbe smo v današnji šte-
vilki ponovili nekatere odstavke, že zad-
njič objavljene. Naročnike prosimo za
potrpljenje in stanovitost.

V kot.

Vlada je razpustila tržaški občinski
svet. «Piccolo» se je na tihem razjokal za
starimi prijateljski. Zdaj čaka, kakšna
sapa bo zapihala, da poišče v predalih
primerno prepričanje za nove razmere.

Peta — požrešnost.

Iz Kolina ob Renu poročajo časniki:
Po Renu je vozil parnik sode izbornega
mozelskega vina. Pri nekem mostu je tr-
čel ob stebri in se razkral na dvoje. Po-
sadka so rešili. Sodi vina so rajžali na-
prej vsak na svojo roko. Na bregu so se
zbirali ljudje, gledali to čudo in jeli re-
ševati sode. Ne za lastnika. Navrtali so
jih na licu mesta in pili izborno kapljico
kot črna živina; vsak se je bal, da bi kaj
pustil drugim. Potem so se še stekli in
pili je morala policija. Kakih pedeset
jogrov so peljali v bolnišnico, ker so se na-
žrli do zastrupljenja. Dva sta utonila pri
«reševalnem» delu, enega pa so v prete-
pu zaklali. Sreča božja, da ni bilo na-
ših pijančkov tam.

Dolg kanal.

Dva turinska inženirja sta naredila
načrt za zgradbo vodnega kanala od Tr-
sta do Dunaja. No, tako brz se ne bosta
vozila po njem.

Prebivalci celega otoka izmrli

Ruski parnik Solovjecki, ki je bil na
potovanju v «Novaji zemlji» in raznih o-
tokih med kopno Evropo in severnim te-
čajem, da bi med otočani nakupil kožu-
hovine, se je minuli teden vrnil. Posadka
je razodela sila zanimive in obenem ža-
lostne novice.

KUPCI SO TU!

28. majnika se je parnik blizal nekemu
otoku, ki leži med Novajo zemljo in rtom
Čeljuski in kapitan je kot ponavadi dal
krepke signale na žvižg, da bi tako opozo-
ril prebivalce otoka, češ parnik je tu,
kupci so tu, prinesite kožuhovaline! Pred
dobrim letom je namreč bil isti parnik
ob otoku in ko se je vračal so seštelili še
60 oseb na otoku.

ODZIVA NI.

Topot ni došla živa duša na breg. Ka-
pitan spet zažvižga, pa zaman. Čudno, ko
so lani prebivalci tako navdušeno prihi-
teli na breg in so od veselja vzklikali,
ker so po enem letu spet prejeli pošto.

RAZOČARANJE.

Mornarji so stopili na kopno in so se
napotili proti sredini otoka. Otok je bil
zapušen. Tu pa tam na ledu kak člove-
ški okostnjak. Kaj se je zgodilo? Med-
vedov ni bilo, volkov tudi ne; pa saj so
bili lani prebivalci oboroženi. Niti ene
žive duše več na otoku. Vničenje je pov-
zročila ali lakota ali bolezen.

PREISKOVANJA.

Posadka je bila ginjena od grozotnega
pogleda na pokončanje. Kapitan je s
spremstvom stopil od kolibe do kolibe:

Cela vas pogorela.

Na dan pred sv. Petrom in Pavlom krog
poldne je izbruhnil v Apačah na Štajer-
skem požar. Ogenj se je razširil blisko-
vito do konca vasi ter se vrnil ob drugi
strani ceste zopet čez sredino vasi na-
zaj. Silovit veter je metal cele oblake di-
ma in plamena od strehe do strehe, a te
so bile malodane vse slamnate. Na lice
grozne nesreče so prihiteli takoj gasilci
od Sv. Lovrenca, Maribora, Ptujja in Cir-
kovca, toda bilo je tedaj že 27 hiš z vse-
mi gospodarskimi poslopji v objemu uni-
čevalnih plamenov. Več Apačanov sploh
ni bilo doma, ampak so ob času izbruha
požara delali na travnikih. Le par posest-
nikov je tako srečnih, da jim je pustil
požar vsaj nad stanovanjskim delom stre-
ho, to so hiše, ki so krite z opeko. Z go-
spodarskimi poslopji so zgoreli vsi v njih
shranjeni poljedelski pridelki, zlasti le-
tošnje seno. Beda je strašna, saj okoli
150 ljudi nima ne strehe, ne obleke in ne
zrna živeža. Oteli so le golo življenje in
živino, kateri nimajo kaj pokladati. Po-
gorelci so po večini mali posestniki in
kočarji, ki razen koščka zemlje nimajo
prav nič, a zavarovani so bili po stari na-
vadi veliko prenizko. Ogenj so zanetili o-
troci, ki so se igrali z užgalicami.

To bi bilo prav.

V Ljubljani je Rudolf Puc iznašel nov
način za tiskanje bankovcev. Po tem no-
vem načinu bi se preprečilo ponarejanje.
Anton Sever, profesor na realki v Ljub-
ljani, je prevzel nalogo, da ta izum izpo-
polni in patentira. Ponudil ga je v odkup
raznim državam.

Uredništvo «Preporoda»

nas je naprosilo, naj objavimo, da njego-
va 11. štev. ne izide v ponedeljek, dne
12. t. m., temveč nekaj dni pozneje. Raz-
logi bodo povedani v prihodnji štev. ome-
njenega lista.

povsod prazno. Končno najde v neki koli-
bi neko pisanje. Pisano je bilo na papir-
ju za pakiranje. Bil je to zapisnik zadnje-
ga moža na otoku.

SMRTNI ZAPISNIK.

Takole je kapitan čital: «Ostali smo
brez živeža. Rib je letos strašno malo. O-
troci umirajo od lakote».

In zopet: «Oboleli smo na škorbuto. V
nekaj dneh je umrlo sedem odraslih in
devet otrok».

«Smo tekli proti bregu, ker se nam je
zdelo, da smo videli dim od parnika. Od
veselja smo si klicali: Rešitelji pridejo.
Pa ni bilo nič. Varali smo se».

«Jemo kože in še upamo na rešitev. E-
den za drugim umiramo. Ostali smo le
štirje možje in dve ženski».

«Otroci so vsi pomrli. Dva moja tova-
riša sta jedla zastarano človeško meso
in sta umrla od zastrupljenja».

«Dve ženi sta si z nožem življenje vzeli».

«Zadnja dva tovariša sta umrla».

«Sam sem. Trpljenje moje je strašno
in grozno».

Nato so sledile še besede, pisane s tre-
sočo roko: «Sonce sije, jaz pa umiram».

Nadaljnih par znamenj ni bilo mogoče
več razbrati.

Tik tega zapisnika so mornarji videli
ležati bel okostnjak.

OTOK SMRTI.

Kapitan je dal stesati velik lesen križ
in ga je zasadil med led. Preden je po-
sadka odpotovala, jih je kapitan zbral,
da so pod križem zmolili za pokoj od la-
kote umrlih otočanov.

Škoda truda!

O priliki cerkvene slovesnosti na Re-
pentabru, kamor je prišlo nad 20 duhov-
nikov in več tisoč romarjev, so gotovi
ljudje iskali in popraševali po g. Virgilu
Ščeku. Venomer so imeli na jeziku bese-
de: E' venuto il rev. Šček? Ma deve es-
sere qui. Quale è fra tanti sacerdoti?
Terra una conferenza di propaganda?
Dove? Kakšne neumne skrbi si dajejo
gotovi možje in koliko nepotrebnega dela
nakladajo orožnikom in miličnikom prav
po nepotrebnem.

Vlada in komunisti.

Po daljšem polizvedovanju je policija
aretirala v Faenci pet komunistov, ki so
skušali organizirati novo komunistično
gibanje v Italiji. Po stanovanjih aretira-
nih so redarji zaplenili več seznamov
članov komunistične stranke, mnogo ko-
munističnih propagandnih brošur, taj-
nih okrožnic in navodil izvrševalnega od-
bora komunistične stranke v Rimu za na-
biranje denarnih sredstev, ki bi jih bilo
porabiti za organizacijo oboroženega u-
pora proti fašistovskemu režimu. Zaple-
njenih je bilo več dokumentov s tajno pi-
savo. Načelnik tajne organizacije je neki
Capelli, ki je bil aretiran. Tudi na njego-
vem stanovanju so našli razna dokumen-
te. Policija skuša dognati, ali ima ta taj-
na organizacija podružnice po drugih
krajih Italije.

Po celem svetu nesreča.

V Jugoslaviji so bile velike povodnji ob
Drini, ob Donavi in Dravi. Cele pokrajine
je zalila voda in naredila nepregledno
škodo na poljih. Ob izlivu Donave v Ru-
muniji je mesto Kostasna v nevarnosti,
da izgine pod morje. Pristanišča ob Čr-
nem morju so s peskom skoraj zaprta ve-
likim ladjam. V tem času so bili po sve-
tu hudi potresi. Na otoku Sumatri na
Daljnem vzhodu je potres razdril mesto
Pandjang. Čez 1000 ljudi je našlo smrt.

MIHEC: Kaj se godi v Sežani?
JAKEC: vprašujejo župani.
Kaj delajo v Tomaju,
v prelepem kraškem rajju?

Smrt v gorah.

Mladi pariski stavbenik Benoit je šel
s svojo zaročenko v gore, pa nista bila
nič za gore opremljena. Prišla je noč, za-
šla sta in nista znala nazaj. Benoit se je
sklonil nad prepad, da bi iskal stezo, in
se je držal za vejo. Veja se je odlomila in
Benoit je padel 200 metrov globoko; usta-
vilo ga je ob steni rastoče drevo. Previdno
se je spustila zaročenka za njim, ves je
bil ranjen, srce mu je pa še bilo. S pasom
ga je privezala na drevo, kajti pod njim
je žiljal drug prepad, spet 200 metrov glo-
bok. Obvezala ga je, kolikor ga je mogla,
a čez poldrugo uro je vseeno umrl. Kli-
cala je na pomoč, nihče je ni slišal. Vso
noč je prebila ob steni, drugi dan so jo
rešili popolnoma izmučeno.

Nore ženske.

V Veroni se je ustrelila 15 let stara de-
kleca, ker ji je kupila mati par nogavic,
katerih barva se ni skladala z barvo nje-
ne obleke. V Lyonu na Francoskem se je
pa mlado poročena žena vrgla pod avto-
mobil, ker je ni hotel vzeti mož s seboj
v kino; bila je težko ranjena.

Moč domišljije.

Neki mladenič si je pogljal kroglo v
glavo sredi Aleksanderplatz, živahnega
berlinskega trga. Zgrudil se je na tla
in šele zdravnik je ugotovil, da sploh ni
ranjen. Krogla je šla namreč skozi klo-
buk nad glavo, a srečni samomorilec se
je vendar onesvestil in je bil jakó začu-
den, ko se je zavedel na stražnici.

Važna iznajdba za slepce.

Profesor Plerosin v Leningradu je izu-
mil nov aparat, s katerim je mogoče sle-
pim čitati vsako knjigo, tiskano z navad-
no pisavo. Aparat je sestavljen na teme-
lju pisalnega stroja, v katerega se vstavi
knjiga. S pomočjo posebnih objektivov
iz različnih fotografičnih prenosov se na
posebnem telefonskem aparatu slišijo
različni glasovi, odgovarjajoči posamez-
nim črkam. Na ta način je omogočeno
slepem, ki se nauče spoznati tone, ki od-
govarjajo posameznim črkam, čitati vsa-
ko knjigo z navadno pisavo.

Francoski jadi.

Francoska šola je skoz in skoz brezver-
ska. Posledice te šole so naravnost groz-
ne. Samo v Parizu je bilo leta 1922. 1140
mladoletnih otrok pred kazenskim sodni-
kom radi raznih hudodelstev. Leta 1923.
se je to število pomnožilo na 1544, leta
1924. na 1804 in leta 1925 na 1935. Kam
to vodi? Vsled brezverske vzgoje razpada
francosko družinsko življenje. Poglejmo
tele številke. Leta 1884. je bilo samo 1600
ločitev zakona, leta 1923. pa že 23.500.

Bevk obsojen.

V zadevi pisatelja Bevka, ki je v Go-
rici zaprt, vršila se je prizivna obravna-
va v Trstu. Prizivno sodišče je potrdilo
prvo sodbo (4 mesece in 400 lir), obenem
mora Bevk plačati stroške za prizivno
razpravo.

Kako je s politiko

NA NEMŠKEM.

Knezi in njih premoženje.

Po vojni so Nemci spodili cesarja Viljema Hohenzollern-a ter so državo osnovali nanovo kot republiko. Ustavo te republike so skrpali zlasti iz socialističnih načel in gesel ter jo slovesno razglasili v Weimarju (Vajmar), zato se imenuje vajmarska ustava. Ta ustava je vzela mnoge avtonomije posameznim deželam obširne Nemčije. Ker so v teh deželah tudi vladali cesarju podložni knezi, so bili s cesarjem vred odstavljani. Nova vlada jim je vsa obsežna posestva in gradove zaplenila, češ da je vse to premoženje ljudstva in da se mora ljudstvu vrniti. Knezi so proti sekvestru protestirali in naperili civilne tožbe. Nato je izšel nov zakon, da se civilne tožbe ustavijo dotlej, dokler se s posebnim zakonom ne uredi cela reč končno veljavno.

Za plebiscit.

Socialistične stranke so začele širiti propagando za ljudsko glasovanje ali «plebiscit». Vsi volivci naj bi se izrekli, ali naj se knezom premoženje vzame ali pusti. Nacionalisti so bili odločno proti plebiscitu. Katoliški centum je zavzel zmerno srednje stališče: knezom naj se odvzamejo na korist države tista posestva, ki so imela značaj javne posesti — pustiti pa jim je treba tista posestva, ki so zgolj zasebnega značaja.

Predno naj bi se glasovalo za kneze ali proti njim, vršiti se je moralo poskusno glasovanje: kdo je za plebiscit, kdo proti plebiscitu. Če bi se za plebiscit izreklo postavno število vseh upravičenih volivcev, potem bi se šele razpisalo pravo vprašanje: kdo je za to, da se knezom vzame last, kdo je za to, da se jim pusti.

Poskusno glasovanje se je vršilo, toda premalo jih je bilo za plebiscit in tako sploh ni prišlo do drugega glasovanja.

Na ustavni poti.

Zadeva s knezi se bo morala torej reševati po določilih vajmarske ustave. Ta ustava pa ni odpravila sploh zasebne lastnine. Zakon, ki se bo sklepal v državnem zboru, ne bo mogel iz tega splošnega okvirja. S propadom plebiscita so torej knezi dobili prvo bitko. Vlada, kateri načeluje dr. Marx, je že predložila državnemu zboru načrt zakona, da se knezom za sekvestrirana posestva prizna primerna odškodnina. Parlament pa je ta načrt zavrgel. Vlada pa vključila takim nezaupnici ni odstopila, ker tega ni hotel državni predsednik Hindenburg. Tako imajo knezi tudi v Hindenburgu krepko pomoč.

Ker državni parlament noče zadeve odglasovati v skladu s vajmarsko ustavo, je dr. Marx načel drugo pot. Pruska deželna vlada bo sama za svoj račun in za svoje ozemlje rešila zadevo cesarskega premoženja. Ker je Prusija daleč največja in odločujoča dežela v Nemčiji, bo

do potem na en ali drugi način prišli na vrsto tudi knezi ostalih dežel.

Za večjo Nemčijo.

Na zborovanju avstrijsko-nemške ljudske zveze v Frankfurtu je povzel besedo tudi socijaldemokratski predsednik državnega zbora Loebe, ki je zlasti odgovarjal na govor nekega francoskega senatorja o priključitvenem vprašanju. Loebe je tedaj dejal, da tudi Nemčija ne želi vojne, ampak mir, da pa tudi slejko prej zahteva **samoodlobo narodov**, po kateri ne sme nihče braniti, da se ne bi deli istega naroda prostovoljno združili v eno celoto. Ako to velja za Francoze, Italijane, Poljake in Čehoslovake, mora tudi za Nemce. Nemčija deluje za Panevropo (t. j. za združene države evropske), vendar se mora priključitveno vprašanje rešiti še prej. V enakem smislu je govoril tudi poslanec dr. Deutsch z Dunaja. Istotako je imel frankfurtski mestni župan Landmann govor, v katerem je dejal, da je treba delati na to, da se vsi Nemci združijo v Veliko Nemčijo in da naj se to veliko zgodovinsko dejanje konča v Frankfurtu.

ITALIJA.

Za varčevanje v deželi.

Vlada si prizadeva vpeljati v celi državi kar največjo varčnost. Njeno načelo je: če hočemo izhajati, treba več delati in manj uživati. S 1. julijem je prišla v veljavo nova postava, katere vsebino tukaj podamo:

1. člen. — Tovarniška, trgovska in poljedelska podjetja smejo podaljšati delovni dan za eno uro.

2. člen. — Prepovedano je odpirati nove bare, kavarne, gostilne, slaščičarne in nočna zabavišča in je prepovedano dajati taka dovoljenja.

3. člen. — Do 30. junija 1927. se ne smejo začeti nove stavbe, ki bi značile luksus. Delati se smejo stavbe gospodarskega značaja ali hiše za ljudska stanovanja ter male hiše. Vsako bogato stavbo mora dovoliti minister narodnega gospodarstva.

4. člen. — Pridelovalci vina bodo morali na zahtevo deželnega gospodarskega sveta izročiti določene množine vina, ki se bo prekuhalo v brezvodni alkohol.

5. člen. — Od 1. novembra dalje se bo moral bencin za avtomobile mešati s brezvodnim alkoholom v razmerju, ki bo predpisano od ministrstva. Alkohol, ki se bo rabil za kurjavo, bo davka prost kakor denaturirani spirit.

6. člen. — Občinski davek letnih 300 lir se naloži na pripravo, ki služi za kuhanje ekspres-kave.

7. člen. — Dnevnik se ne smejo tiskati na več kakor 6 straneh. Tudi ne smejo povečati oblike.

8. člen. — Kdor prestopi določila tega odloka, se kaznuje z globo 500-10.000 lir. Če se prestopki ponovi, se globa po četverti.

Dijaška Matica v Trstu

Vlaganje prošelj

Dijaška Matica (D. M.) v Trstu naznaja, da sprejema prošnje za šolsko leto 1926-27 do všteti 31. avgusta t. l. Vse prošnje brez izjeme morajo biti spisane na obrazcu, ki ga je izdalo društvo in ki se dobi pri vseh dijaških društvih Julijske Krajine in v uradu Dijaške Matice v Trstu, Via Coroneo 17, III. Kdor želi obrazec naravnost od urada D. M., naj pošlje natančen naslov in naj priloži znamko za 60 cent. Opozorjamo, da se bodo upoštevale samo prošnje onih dijakov, ki bodo nabrali kaj članov za D. M. Pristopnice za nove člane dobijo u uradu D. M. in pri vseh dijaških društvih. D. M. pripominja obenem, da so dijaki, ki so dovršili 17. leto, sami člani. V nasprotnem slučaju so člani starši.

Vsaki prošnji, v kateri morajo biti navedeni razlogi, radi katerih se prosi podpora, morajo biti priloženi sledeči dokumenti: 1) ubožni list, 2) dokaz, da prosilec obiskuje šolo, 3) ako ni začetnik, dokaz, da je prejšnji letnik z uspehom dovršil. Pri visokošolcih, da je položil predpisane izpite oziroma kolokvije, 4) domovinski list (potrdilo o državljanstvu). V prošnji mora biti navedeno vse, kar naj tvori podlago za njeno pravilno rešitev.

Dijaška Matica v Trstu.

Navodila za nabiranje članov za Dijaško Matico

Redni člani so lahko osebe stare najmanj 17 let. Ustanovni član postane posameznik, ki plača enkrat za vselej 100 lir in društva, ustanove itd., ki plačajo za dobo petih let 100 lir. Redna članarina za društveno leto, ki traja od 1. avgusta do 31. julija naslednjega leta, znaša 6 lir; vpisnina 2 liri. Vsak novopristopivši član mora izpolniti pristopnico. Znesek 8 lir plača potom položnice Zadrugne Zveze v Trstu. Ko dobi društveni urad izpolnjeno pristopnico in znesek 8 lir 8 potom Zadrugne Zveze, pošlje novemu članu društveno izkaznico. Proti plačilu 1 lire za poštino dobijo novi člani tudi društvena pravila.

Novodobna šola v Avstriji

«Koroški Slovenec» piše o modernih traparijah, ki so jih v šolo uvedli na tleh avstrijske republike:

«Izšla so nova berila za višje razrede ljudskih šol. Knjige, zelo obširne in debele, vzbudijo pozornost in radovednost, kakšna da je neki vsebina. Pa prelistujmo knjigo od začetka do konca, in odložimo jo popolnoma razočarani. Nič ni pametnega v nji; same basni, pripovedke o začaranih kraljčinah, zakleti kači, Sneguljici, sploh otročarije, kakoršne pripovedujejo stare matere majhnim otrokom. In teh nekoristnih stvari naj se učijo otroci od 12.—14. leta. Nekoč smo imeli berila, iz katerih smo se učili naravoslo-

vja, živalstva, zemljepisa in zgodovine, a sedaj berejo naši otroci samo neplodne bajke, o drugih bolj potrebnih stvarih ne slišijo mnogo. — Ljudske šole naj bi podajale otrokom potrebnih naukov za poznejše življenje in jih uvajale v resnost, ne pa v prazne storije. — S starim učnim načrtom niso nič več zadovoljni, uvajajo razne novotarije, otroci se učijo v šoli slikarstva, rezbarstva in vse mogoče umetnosti, a marsikdo, ki je osem let trgal hlače po šolskih klopih, izstopivši iz šole, ne zna pravopisati, ne zna seštevati in odštevati, pač pa se razume na nepraktične stvari in zna vse bajke in basni. Kaj koristi to mladini za življenje? Ako je bil stari učni načrt toliko let v veljavi, če je iz stare šole prišlo toliko učenih mož, zakaj naj bi ga sedaj zavrgli med staro šaro? Dokler kdo kaj boljšega ne iznajde, naj kar ostane pri starem, seveda prikrojeno dandanašnjim razmeram.»

Delavski vestnik

Deveturni delavnik. Ministrski svet v Rimu je sklenil vpeljati za delavce 9 urni delavnik namesto dosedanjega, ki je bil 8 urnik. Opravičena so vsa podjetja, da takoj uvedejo podaljšani urnik. Ponekod so to že storili.

Štrajk in delavci. Ministrstvo je izdalo naredbo, po kateri je štrajk prepovedan, pravtako tudi napeljevanje na štrajk. Italijanski župnik Ivan Stevin v Ivreji, kjer je tudi kanonik, je o priliki štrajka angleški delavcev zapisal v nekem tedniku članek, v katerem je dokazoval, da je štrajk sploh upravičen. Zato je bil obtožen in obravnavan se je vršila 1. julija. Odvetnik je trdil, da s tem člankom pisavec ni mel namena, hujskati delavcev na štrajk, ampak je le na splošno teoretično trdil, da je štrajk včasih upravičen. Sodniki so župnika oprostili.

Abano pri Padovi

Precej Slovencev nas je bilo in še vedno prihajajo v to slovito blatno kopališče. Ta voda ima veliko vročino in kar vre iz tal na mnogih mestih v okolici Abana. Lepo vreme smo imeli, dežja res prav malo, v vseh treh tednih mojega bivanja tam ga ni padlo toliko kot tukaj v enem dnevu, kakor mi pravijo prijatelji. Kraji so zelo prijetni, pogreša se le sledka pitna voda. Okolica ima lepe holme in griče, poraščene z nizkim gozdom ali s trtami. Letina kaže lepo in se obeta obila trgateg.

Abano ima mnogo hotelov in zdraviliških naprav. Tramvaj vozi iz Padove tu skozi tjk do morja pri Mestrah. Vožnja ni draga; v Benetke se pelje prav do trga sv. Marka za 7 lir 20 stot., ker se pri Mestre dobi zveza s parnikom. Tako smo se tudi nekateri peljali in si ogledali še krasoto Benetk in njih otokov. Obiskali smo baziliko in stolp sv. Marka, ki nam

PODLISTEK

Iz domače zgodovine

SV. SOCERB PRI TRSTU PRED 237 LETI

Slavni Valvazor je pisal leta 1689. o Sv. Socerbu nad Dolino pri Trstu tole.

Grad in gosposčina Sv. Socerb, spada pod Notranjsko in pod Kras ter je od Ljubljane 12, od Trsta pa le 1 miljo daleč. Ime ima od svetega Socerba, ki je prebival v jami, ki je le en streljaj od gradu stran.

Ta grad spada še k tistim redkim starim gradovom, ki so jih sezidali na visokem, kamnitem in strmem hribu, na čigar vrhu je izvrsten pašnik, odkoder ima človek neprimerno lep razgled po deželi, po morju, tako da dosti dežel ni ma gradu s tako krasnim razgledom.

Kako je bilo pri Sv. Socerbu.

Grad je velik in močan in donj pride človek po dveh mostovih, ki se dasta dvigniti. Vhod v grad je čudovit, namreč preko dolgega stopnišča, ki je vklesano v živo skalo. Da prideš gor, moraš imeti v roki gorečo luč.

Grad ima lepo jahalnico in cerkev, posvečeno sv. Socerbu. Pod gradom se nahaja skrivna jama za slučaj vojske. V graščini je lepo in veliko deželno sodišče.

V tej okolici pridelajo zelo veliko oja, pa tudi izvrstnega vina, zlasti slovi znamenito črnikalsko vino; tu se dobi tudi neprimerno okusno «marceminsko vino».

V Črnem kalu je čudovito močan tabor.

Repa in svetnik.

Pod gradom leži vas enakega imena, kjer ne raste repa. Ljudstvo pripoveduje o tem svojo zgodbo. Tod je nekoč prosil sv. Socerb za eno samo repo; prebivalstvo mu ni hotelo ugoditi. Od tistega časa ne rastejo več repe na tem polju.

V starih časih.

Nekoč je bil ta grad od ravninske strani silno utrjen. To utrdbo pa so Benečani, ko so podvrgli Trst in vso okolico svojemu gospodstvu, zelo poškodovali.

Na trentinskem zboru leta 1535. so sklenili, da se morata Trst in Podgrad v Istri ter Sv. Socerb vrniti Benečanom. Danes je Sv. Socerb last grofa Benenventa Petača.

Nedaleč odtod je stal pred časom še en grad, Klanec po imenu; ime pride od gospodov Klanec, ki so ga zgradili. Leta 1526. je bil lastnik g. Henrik Klanec.

ZNAMENITI ŠKOF GOPO

Anton Gopo je postal škof tržaški majnika 1451. in je vladikal do leta 1487., ko je umrl. Učakal je dva težka dogodka: **obleganje Trsta po Benečanih** l. 1463. ter **ljudski punt v Trstu** leta 1469.

Pod njegovim škofovanjem so vzdicali v predloški cerkvi v Istri ploščo z **glagolskim napisom**, ki se še danes lepo bere.

Anton Gopo je bil svet mož ter si je na vso moč prizadeval, da bi poboljšal življenje ljudstva in tudi takratnih duhovnikov, ki nikakor niso vzorno živeli. Zato je sklical več **škofijskih zborov**, najimnitnejši cerkveni zbor se je vršil leta 1460. v Trstu, kamor je prišlo 75 duhovnikov, med temi tudi dekan Franc Mirec, župnik Nikolaj Zelenik, plebanus Peter iz Vrem.

Kaj je škof zahteval.

Škof je zahteval duhovnikom, da morajo vsaj enkrat v letu pridigovati o nauku sv. Trojice in o važnejših resnicah; kdor bi opustil, bo plačal 10 beneških liber v denarju.

Naučiti morajo vernike vsaj Oče naš, Zdravo Marijo in Vero. Drugič: Duhovniki naj znajo, da je 7 velikih resnic, ki se tičejo Kristusa Boga človeka; učlovečenje, rojstvo, trpljenje in smrt, pot pred peklo, vstajenje od mrtvih, pot v nebesa, njegov prihod za sodbo. Naj vedo duhovniki, da je 7 zakramentov. Kdor na bi

ne pojde iz spomina. S tem še ne zadovoljni smo se peljali s parnikom na otok Lido. Ljudje pravijo: Ako nisi bil na Lidu nisi bil v Benetkah. Lido je nekaj čarobnega, kar se ne da popisati v par besedah. Ima velikanske hotele, krasne vile, razkošne trgovine. Na Lidu je tramvaj, so avtomobili in vprege, kar se v Benetkah ne vidi. Lido ima tudi velike kopališke naprave.

Svetujemo našim prijateljem, če obiščejo zdravilišče Abano, naj nikar ne zamude prilike ogledati si tudi Benetke, predno se povrnejo na dom.

Mi smo srečno prispeli v Trst, drugi na goriško, še drugi v reško pokrajino in pozdravljamo vse prijatelje in bralce «M. lista».

Trst, 3. julija 1926.

F. H.

Iz Južne Amerike

Dragi «Mali list»!

Tvoj naročnik sem in z veseljem te čitam. Pa še nisem našel najmanjšega poročila o nas Slovencih, naseljenih v Južni Ameriki. Tukaj v Berisso se nas nahaja okoli 150 Slovencev, večinoma zaposlenih v klavnicah; nekateri delamo v čistilnici petroleja, drugi v pristanišču itd. Imamo se dobro in se počutimo srečnejši tu na tuji zemlji, nego v stari domovini v sedanjih časih. Pozdravljamo vse, ki se nas spominjajo, posebno čitatelje «Malega lista».

Berisso, La Plata, 26. V. 1926.

I. Klun, Podgrač pri Divači; I. Mevlja; družina Frankovič; A. Stopar, Lokev pri Divači.

Kaj nam z dežele pišejo

RICMANJE.

Kolarič v Ricmanjih. V soboto 3. t. m. zjutraj ob 8. je tat obiskal hišo št. 133. Domači so bili odšli na delo, pa je porabil priliko in naredil hišno preiskavo. Ker je preveč ropotal, so ljudje odzunaj radovedno poslušali, kdo ropoče v ti hiši pri zaklenjenih vratih. Nabralo se je več radovednežev; tat je opazil nevarnost in se spustil v tek čez polja in njive. Za potnjo je našel par sto lir. Smešno je bilo videti, ko ga je ljudstvo po njivah lovilo kot zajca čez vinograde in travnike proti Boljuncu in dalje (mislim, da mu ni bilo mraz). Konečno je vendar ušel a h koncu nehoti srečal tovariša, ki je spoznal tička po perju in petju ter upamo, da bo imel majhen zaslužek za svojo spretnost.

Procesija. V nedeljo 11. t. m. pride k nam svetoletna procesija s Katinare ob 4. popoldne. Vabimo sosede k ti izredni slovesnosti. Ricmanjci smo ponosni na svojo cerkev, ker daleč okrog ni tako prostorne in lepe, le žal, da je preveč zapuščen. Dosti je tega krivo pomanjkanje stalnega duhovnika. Smo kakor ovce brez pastirja. Prav želimo, da bi dobili lastnega župnika. Ali kdaj?

TOMAJ.

Tomajsko opasilo. Sv. Peter je naš farni patron. Po stari, malo častitljivi navadi, se ta dan pleše. Druga leta je godce imelo društvo, letos pa «On». Domači fantje in dekleta so se vzdražili plesa in so bili po večini odsotni. To pa je razdražilo voditelja plesa. Že ob štirih so zaprli v kaplanijski kurnik nekega fanta. Žvečer so gonili ljudi spat s samokresi. «On» je izstrelil tri krogle za nekim fantom. Tudi na drugem koncu vasi se je slišalo pokanje. Povsod so stikali in iskali fante in može, ki jih imajo na piki, a nekaterih, ki so jih posebno želeli dobiti v roke, niso mogli dobiti.

VELIKI REPEN.

V nedeljo 27. junija smo imeli na Repentabru izredno cerkveno slavnost. Na-

bavili smo v okras naše starodavne župne cerkve dva lepa kipa: Srce Jezusovo in Srce Marijino. Nedelja je bila pravi romarski dan. Že dopoldne je bilo mnogo tujcev, popoldne še več. Veliko mašo je opravil kanonik mons. Slavec iz Trsta. Popoldne pa je prispel sam tržaški vladika, da izvrši blagoslov novih kipov. Okoli njega se je zbralo veliko število duhovnikov od blizu in daleč. Za vsa ljudska množica je bila cerkev premajhna. Zunaj na prostem je imel prvo pridigo dr. Mirko Brumat iz Gorice; govoril je za dekleta Marijinih družb, ki so se ta dan zbrale na Tabru. Govor je šel do srca in bo vsem ostal v spominu. Jednat govor o «Soli Srca Jezusovega» je imel župnik Glažar iz Sežane. Potem je Prevzvišeni v cerkvi blagoslovil nove kipe, nato se je razvila okoli Tabra dolga procesija, v kateri je škof nosil najsvetejši zakrament. Med procesijo je množica pela litanije Presv. Srca. Pod zvonikom je bil na prostem pripravljen oltarček, odkoder je ob koncu procesije škof podelil blagoslov z Najsvetejšim. Po končani slovesnosti je bilo darovanje za cerkvene potrebe, katerega se je udeležila številna množica ljudstva. Vse se je razhajalo veselo in zadovoljno. Tudi vreme je bilo prav prijetno, tako da so tujci imeli prelep razgled in so bili vsi v najboljšem razpoloženju.

ŠEMPAS.

V četrtek 24. junija ob 10. zjutraj se je nad Šempasom utrgal oblak in v pol ure je bilo vse šempasko polje pod vodo. Strašna katastrofa za nas kmete. Kdor ima njive blizu potokov, je ob ves pridelek. Grozno je bilo gledati potok Vitovšček ob mostu pri Šempasu, kjer je odneslo eno železno traverzo, drugo pa izruvalo, tako da bi kmalu odneslo most. Več hiš je bilo ogroženih. Ponekod so morali živali odganjati na vzvišene prostore. Kmetje gledamo z obupom v prihodnost. Prosimo poslanca Besednjaka, naj bi pri ministristvu prosil za kako podporo.

STARINE IZ TRUŠK

Do leta 1550. so spadale Truške pod duhovnijo Marežice; tistega leta je proglasil škof Tomaž Stella samostojnost Trušk. Leta 1885. so sezidali novi zvonik Škarico. Leta 1867. je ob 9.30 zvečer udarila strela v zvonik ter ga posula. Farani so ga zopet zgradili, obenem pa so pod duhovnikom Leopoldom Čuk-om postavili strelovod. V vasi Popetra, ki spada pod Truške, imajo poročno knjigo, ki se začne z letom 1691. V vasi Bošt se je rodil sveti Nazarij, tako pravi staro ljudsko izročilo. Iz leta 1691. je tudi poročna knjiga v vasi Zabavije. Leta 1855. je kolera tako silovito divjala v Truškah, da so morali ustanoviti novo pokopališče.

DEVIN PRED 237 LETI.

Znameniti Valvazor je leta 1689. opisal Devin takole:

VOGRSKO.

Naše prosvetno društvo «Pomlad» priredi svojo prvo vrtno veselico. Igrala se bo enodejanka «Volkašin» s petjem. Sodeluje več pevskih zborov in med odmorji svira godbeni odsek iz Prvačine. V slučaju slabega vremena se veselica prenese na prihodnjo nedeljo.

VREME.

Kip Srca Jezusovega, ki je bil ukraden v župni cerkvi v Vremah, se je našel v groblji starega gradu nad Familjami, pokrit s kamenjem. Ostal je nepoškodovan. Bil je zopet slovesno prenešen v cerkev.

STUDENO.

Nekaj nenavadnega vam sporočam. Tu imamo pevski zbor in orkester. Igral je že v župni cerkvi, v romarski cerkvi na Planinski gori in v Logu pri Vipavi. Čula se je splošna pohvala. Slišali smo ga v gasilnem domu pri gasilski in šolski prireditvi. Mislili smo, da smo v mestnem gledališču pri kakki operi. Vsa čast našemu šolskemu vodji pa možem in fantom. ki so se v kratkem času tako izučili, da se ne strašijo javnega nastopa. Le tako naprej!

V zadnjem času se je pripetila nesreča z granatami. Dva dečka sta našla granato, zakurila ogenj in jo gor položila. Ker ni koj počila, sta šla spet bliže gledat, kaj je z njo. Tedaj pa se je razpočila in oba močno poškodovala. Oba sta morala iti v bolnišnično preišljevat, česar nista prej verjela: da se s takimi rečmi ne gre igrati.

HARIJE pri Bistrici.

Zahvaljujemo se mlekarji v Hrušici za velikodušni dar, ki ga je naklonila tukajšnjim pogorelcem. **Jožef Torjan.**

TOMAJ.

V soboto 19. maja se je poročil v dutovski cerkvi naš vaščan g. Josip Petelin z gospodično Marijo Šuc iz Dutovelj. Oba novoporočenca sta iz uglednih krščanskih družin. Poročil ju je velečastiti duh. svetnik Henrik Šonc, ki je imel ob tej priliki lep govor. Stavljal je novoporočenca za zgled mladeničem in dekletom. Harmonike in plesa ni bilo na tej svatbi, mesto tega sta se novoporočenca odpeljala s svati na izlet. Prišedši v Tomaj jima je tomajska mladina pripravila lep sprejem. Fantje so zapeli pozdrav in pred vhomom na dvorišče napravili slavolok. — Ženin je bil vedno od otroških let vzor krščanskega prepričanja in življenja. Ni se sramoval mesečno ali še pogostejše prejemanje sv. zakramente, pozimi, in sicer kadar je čas dopuščal, tudi ob delavnikih hoditi k sv. maši. Svoje dolžnosti do starišev in domačih je zvesto izpolnjeval. Za dom in kmetijo je bil izredno delaven in marljiv. V svojih potrebah zelo varčen in skromen, vedno trezen, ni zahajal ne v gostilne ne na plesišča. Rad je čital nabojne in gospodarske knjige in liste. Kot večleten knjižničar tomajskega društva je skrbel za nakup dobrih knjig in sploh za zdravo berilo čitanja željni mladini. Bil je zelo miroljubnega značaja, težko mu

je delo sovraštvo v občini, skušal je je odpraviti ali vsaj ublažiti. Da bi imela naša domovina mnogo takih mladeničev kakor si bil Ti, dragi Joško! Prepričan sem, da boš s svojo sebe vredno družico vzor krščanskim družinam in v čast naše župnije. Bog Vama daj svoj blagoslov in Vaju osreči na veke. *Tvoj prijatelj.*

DAROV ZA «MALI LIST».

I. Klun - Berisso v Argentini 7 L.; istrski duhovnik 25 L.; J. Andrejčič iz Podgorja 2 L.; A. L. iz Doline 5 L.; neimenovan 50 L.; «mlada soseda» 5 L.; neimenovan 5 L. Vsem: Bog plačaj! Drugim pa: Posnemajte!

Zobozdravnik
dr. Sardoč D.
ordinira
v Trstu
via M. R. Imbrani 16, I.
(Prej via S. Giovanni)
od 9-12 in od 5-7.

*Ali podpirate trgovce
in podjetja, ki oglašajo
v Malem listu?*

*Ali zahtevate postrež-
v domačem jeziku?*

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvraka Gastone Dolinar, Trst — Via Ugo Polonio 3.

GLYKOL. Jako učinkovito sredstvo posebno v poletnem času in v vročini. Kdor se čuti šibek na živcih in trpi glavobol, naj uporablja edino le «Glykol», ki ozdravi v najkrajšem času. Cena steklenici L. 7.—. Za celo zdravljenje zadostuje 8 steklenic. Dobiva se le v lekarni Castellanovich, Trst, (San Giacomo - Sv. Jakob) Via Giuliani 42 (vzporedno z ulico via dell'Istria).

KMETJE! za dobo težkih del si nabavite dobro vino! 2.80 L. liter v vsaki množini od 1 litra naprej. **Narodni dom, Podgrač.**

MLADENIČ, več slovenskega in italijanskega jezika, ki je napravil trgovski kurz v Ljubljani in ima lepo pisavo, zna tudi strojepisje, išče primerne službe. - Naslov pri upravnistvu.

PRSI SIRUP priporočljiv proti kroničnemu kašlju in bronhijalnim afekcijam. Steklenica za odrasle L. 7.50, za otroke L. 5.—. Dobiva se samo v lekarni Castellanovich, Trst (San Giacomo - Sv. Jakob) Via Giuliani 42.

vsaj dvakrat v letu poučeval vernikov v cerkvi, plača 5 liber. Glede spovedi: vsak vernik se spove vsaj enkrat na leto pri svojem duhovniku, in če se hoče drugje spovedati, mora dobiti dovoljenje od svojega duhovnika, toda prej mora navesti razloge za to. To mora vsako leto razglasiti v cerkvi in obrazložiti, sicer bo plačal 40 soldov globe. Duhovnik pa, ki bi upal razodeti spovedani greh, bo odstavljen od službe in bo moral v najbolj strogem samostanu delati **pokoro do smrti**. Od nekaterih grehov pa ne sme odvezati navaden duhovnik; kdor stori gotove grehe, bo moral po odvezo k samemu škofu. Take vrste greh stori, kdor pretepe očeta ali mater, kdor razdeviči mladenko, kdor krade v cerkvi, ubijalec, kdor povzroča jalovost ali kdor povzroča splav, kdor javno preklinja, oderuh, kdor ne povrne ukradene reči.

Proti oderuhom.

Škof Gopo je nastopil proti oderuhom, tem ušem in stenicam človeške družbe.

Oderuhu, četudi se je spovedal greha, se ne sme dati sv. obhajilo, ako oderuh ne povrne prisvojenega blaga ali denarja.

STARINE IZ TRUŠK

Do leta 1550. so spadale Truške pod duhovnijo Marežice; tistega leta je proglasil škof Tomaž Stella samostojnost Trušk. Leta 1885. so sezidali novi zvonik Škarico. Leta 1867. je ob 9.30 zvečer udarila strela v zvonik ter ga posula. Farani so ga zopet zgradili, obenem pa so pod duhovnikom Leopoldom Čuk-om postavili strelovod. V vasi Popetra, ki spada pod Truške, imajo poročno knjigo, ki se začne z letom 1691. V vasi Bošt se je rodil sveti Nazarij, tako pravi staro ljudsko izročilo. Iz leta 1691. je tudi poročna knjiga v vasi Zabavije. Leta 1855. je kolera tako silovito divjala v Truškah, da so morali ustanoviti novo pokopališče.

DEVIN PRED 237 LETI.

Znameniti Valvazor je leta 1689. opisal Devin takole:

«Graščina Tibein, po domače Devin, leži na Notranjskem, na Krasu, ob Jadranskem morju, od Ljubljane 13. od Trsta 2 milji pota. Hrib ni kdo ve kako visok, pač pa je grad silno utrjen; ima mnogo stolpov, več utrjenih zidov. Sredi mesta je samostan, v katerem so menihi, ki jim pravijo serviti, pod mestom je majhna morska luka.

Vino teh krajev je sijajno, zlasti na Proseku, kjer so Rimljani poznali vino pod imenom «Pucinum», ki podaljša človeško življenje. Rimska cesarica Livija, žena cesarja Avgusta, 70 letnica, ga je pridno pila. To vino je hvalil rimski pisatelj Plinius. To vino hranijo dolgo let. Znano je, da je cesar Friderik dobil v Devinu 100 let staro devinsko vino. Poleg trte prekrasno uspeva oljka, iz katere delajo olje. V Devinu redijo najlepše kraske konje. Sicer pa je vsa okolica obdana od kamenja. Nedaleč od Devina se seka črni marmor, ki ga izvažajo v Benetke.

Tik Devina se je vršila leta 177 pred Kristusovim rojstvom bitka med Rimljani in kraljem Epulo (Aepula). Epulo je zmagal in pregnal Rimljane. Od zmage pijani so se zmagovalci lotili žreti in piti in niso pazili na Rimljane, ki so se tajno približali ter poklali 8000 domačinov, dočim je padlo samo 237 Rimljanov.

Leta 1508. so Benečani zavzeli Devin. Kuga je razsajala grozovito v letih 1558. in 1576.

Leta 1400. so izumrli prvotni gospodarji in grad je prišel pod družino Walse, ki so bili gospodarji Senožeč. Pa tudi ta rod je izumrl in Devin so podedovali Habsburžani, ki so postavili stotnika. Leta 1459. so dobili grad grofje Thurn, ki so še danes lastniki gradu.

**Darujte za sklad
Malega lista!**

GOSPODARSTVO

Gospodarska reforma

«Preporod» stoji na stališču, da je vsega modernega zla kriv nedostaten denarni sistem, kateri ne da priti splošnemu gospodarstvu do razmaha in tako posredno vpliva pogubno na vse življenje. Če se denarni sistem spremeni, se bo gospodarstvo oživilo in se bo človeštvu spet sreča nasmehnila.

Dve ideji se nam zdita tukaj pretirani, preveč izključno poudarjeni. Preveč ozkostransko se zadržuje odvisnost vsega življenja od gospodarstva in odvisnost vsega gospodarstva od denarja. Po naše te vrste odvisnosti res obstoja, a ne v toliki meri. Zato si tudi od reforme denarja ne ometamo popolnega izboljšanja razmer, ampak le delno izboljšanje.

Današnja kriza.

«Preporod» pripisuje vso gospodarsko krizo Evrope le pomanjkanju denarja. Evropejske države nimajo zlata, zato ne morejo izdajati polnovrednih bankovcev. Če jih ne izdajo, tedaj denarja manjka v prometu — če jih pa izdajo, da bi promet olajšale, že bankovcem pade vrednost, ker ni za njimi zlata.

Tu moramo že pripomniti, da za gospodarski promet nobena država ne rabí izključno bankovcev. Promet v trgovsko-denarnem smislu se omogoči ne le s plačili v zlatu ali bankovcih, ampak tudi s kreditnimi papirji. Menice in čeki v trgovskem svetu prav uspešno nadomeščajo bankovce in ček prav lahko prepelje blago od producenta do konsumenta ne pretrgoma. Banke pa izdajajo vrh tega posebna kreditna pisma trgovcem, ki imajo blago v skladišču. Ko bi morali za vso gospodarsko izmenjavo rabiti izključno le bankovce, moralo bi jih biti v obtoku gotovo za petkrat večjo svoto, kakor jih je dejansko.

Če bi bilo torej vse današnje zlo le v tem, da se je zožil denarni obtok, pomagalo bi se brez tiskanja bankovcev le na ta način, da se obtok ojači s kreditnimi metodami. V to poglavje spadajo blagovne obveznice, katere zagovarja «Preporod». On je prepričan, da bi bilo s tem vse zlo Evrope ozdravljeno.

Po naše pa ni vse zlo v pomanjkljivem obtoku denarja.

V čem je torej zlo?

Menimo, da ne manjka samo denarja, ampak manjka blaga. Ubogi smo, in ubogi ne samo na bankovcih, ampak na blagu. «Preporod» bo takoj odgovoril, da je ta trditve smešna: saj stojte zaloge blaga nerazprodane. Kupca manjka, ne blaga. — Toda evropejska produkcija ima prav to napako, da kupiči blago na slepo, dela za naročnika, ki ga še ni in ki ne ve odkod bo prišel in kdaj bo prišel. Produkcija na zalogo — to je eden glavnih vzrokov gospodarskih kriz. Večja obilica denarja, ojačen obtok, kreditne olajšave, vse to še bolj podžiga produkcijo na slepo. Mehanično morajo nastopiti tedaj dobe, ko se zagati in začne ustavljati. Blago ne najde kupca, nobena reklama ga ne privabi, ker on ima nujne potrebe, da si nabavi prav to določeno blago in po ti določeni ceni. To je velik razlog gospodarske krize. Ob silni okretosti kreditnega poslovanja vlada neokretnost in nered v produkciji.

Če bi imeli blago, po katerem svet po-prašuje, ki ga rad kupuje in prevzema, ne bi poznali gospodarske krize. Če pa nobeno blago ne «gre», ostaja nam v zalogi blago, ki ga ne rabimo, a kupiti si ne moremo tistega, kar bi zase rabili. Nam torej vendar manjka blago in ne denar.

Vzrok evropejske krize torej ni le v pomanjkanju denarja. Zato tudi ozdravljenje ne pride s samo denarno reformo.

Evropa propada.

Rekli smo, da tudi če bi vse gospodarstvo pravilno potekalo, ne bi bila v tem

obsežena že vsa sreča človeštva in pravi len potek vsega življenja. Da Evropa propada, kriva ni le gospodarska kriza. Pri-znati je treba, da je propadanje splošno. Evropa propada tudi duševno in gotovo ne radi pomanjkanja fosforja v možganih, radi morebitne pomankljive telesne prehrane. Propad je splošen prvobiten pojav, o katerem pa ne moremo tu obširneje razpravljati, ker bi vedlo predaleč. Hoteli smo le poudariti, da niti najbolj idealna gospodarska organizacija ne bo iz Evropejcev naredila čilega naprednega naroda.

Nočemo pa s tem reči, da ni treba ničesar storiti za olajšanje gospodarske krize. Dokler Evropa živi in hira, mora pač živeti in če se ji da olajšati življenje v dneh betežnosti, je dolžnost storiti, kar se da. Pomladili je sicer ne bomo, a pomagali lahko milijonom ljudi.

V teh mejah umevamo gospodarsko propagando «Preporoda» kot zdrav in vpoštevani vreden pojav, kateremu želimo najboljši uspeh.

Plesnoba v kletih. Zelo pogosto dobimo vina od naših posebno manjših vinogradnikov, ki imajo duh po plesnobi. Temu je največ kriv sod, ki je slabo očiščen, oziroma slabo ohranjen. Toda velikokrat se vino navzame duha po plesnobi tudi po zatohlem prostoru. Kolikokrat opazimo kleti, čijih stene in strop so polne pajčevin, nesnage, predvsem pa plesni. V takih kletih se kvari posoda, pa tudi vino v njej, zato je naloga vsakega umnega kletarja, da drži svojo klet čisto in snažno skozi celo leto. Plesen iz sten in stropa se najprej dobro omete s suho metlo oziroma odragne s krtačo. Smeti se spravijo iz kleti. Nato prezračimo klet ob lepem vremenu, da se nekoliko osuši. Potem zapremo dobro okna in užgemo v kleti nekoliko žvepla ali žvepljenih trsk, da se vsa klet napolni z dimom. Vrata in okna pustimo dva dni dobro zaprta, da more v tem času žveplena kislina popolnoma zamoriti plesnobne glivice. Na to klet prezračimo in pobelimo z apnom, kateremu smo dodali na 5 kg apna 5 dkg boraksa, ki se pa mora prej raztopiti v vroči vodi.

Z novim senom ne krmi prehitro. Z rednim krmljenjem novega sena je treba čakati tako dolgo, da se seno skuha ali spoti. Osobito velja to za konje. Če krmi-mo živino s senom, preden se je skuhalo, povzroča to pri živali potenje in scalnica postane bolj temna. Tudi blato postane bolj mehko in sluznato. Živina je videti bolj mrtva in upehana. Ako se polagajo živini velike množine novega sena, povzroči to lahko razne bolezni v prebavilih, osobito želodčni in črevesni katar, ki se spozna v mrzlici, večji žeji, manjšem veselju do piče, v mehke smrdljivem blatu in na pordečeli sluzni koži v gobcu. Včasih nastopi celo kolika in napenjanje. Tudi druge bolezni lahko nastopijo, ki povzročajo tupatam celo smrt. Škodljivost novega sena je še večja, ker ga živina rada žre. Kdor je primoran krmiti z novim senom, naj ga pomeša s starim ali vsaj s slamo, s katero naj ga zreže.

Kako pregnati krta. Krt je koristna žival, ker nam uniči neštevilno ogrcev, črvov in raznega škodljivega mrčesa, zato ga je škoda umoriti. Vendar nam v vrtu ni dobrodošel, ker nam napravi na gredicah preveč krtin, ob katerih se marsikatera zelenjad posuši. Posebno so pa škodljivi krti na gredicah, posejanih z razno zelenjavo za presajanje. V zadnjem času se priporoča bezgovina, ki vsled svojega krtom neprijetnega vonja prežene te živali z vrta. Odreži mlade ali stare veje bezga in potakni jih tja, kjer ima krt svoje luknje, oziroma rove. Njih vonj bo kmalu pregnal krte od tam.

Cene svilodov. Na Goriškem trgu so se plačevali svilodi po 30-34 lir kg, v Mirnu po 30-32.

Po čem je lira?

Dne 7. julija si dal ali dobil:

za 100 dinarjev — 51.— L.
za 100 č. kron — 86.— L.
za 100 fr. frankov 78.— L.
za 100 šilingov — 400.— L.
za 1 dolar — 29.— L.
za 1 fant — 142.— L.

Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste.

Lepa knjižnica

je kras slovenske hiše. Pa ni dovolj, da imaš v hiši mnogo knjig. Treba je, da so vse vezane, kajti samo tako se bodo dolgo ohranile. Kje naj bi jih vezali? V Katoliški tiskarni v Gorici, Riva Piazzutta 18.

Jakob Bevc

urarna in zlatarna

TRST - Campo S. Giacomo št. 5

ZLATO kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah.
KRONE plačuje više kot vsi drugi.
ZALOGA raznovrstnih ur in zlatenine.

Röntgenološki zavod

PRIMARIJA

dr. A. de Fiori

— v Gorici —

Corso Vittorio Em. III. 14

Sprejema od 9-12 in od 2-4

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

Dr. G. Laurinsich

TRST - Via delle Sette Fontane 6 - TRST

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. Slovcem z dežele poseben popust za potne stroške.

Govori se slovensko.

Delo zajamčeno.

Cene ljudske.

Odprto od 9-13 in od 15-19.

Največja zaloga pohištva

na Goriškem - GORICA, Via Carducci (Gospodarska ul.) 14
Ustanovljena leta 1897.

Na izbiro 50 celotnih oprem

bodisi za spalnice

bodisi za obednice

od prav preprostih do najbolj razkošnih

Cene zmerne!

Delo trdno!

Pohištvo lastnega izdelka, izvršeno od prvovrstnih delavcev vsake stroke

ANTON BREŠČAK

VIA CARDUCCI (GOSPOSKA UL.) 14

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.

z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst **via Caprin 5 pri Sv. Jakobu** Trst

Starši! Botri!

Birma bo!

Kje boste kupili dobre in fine čevlje po zmernih cenah?

Le pri **FORCESSINI!**

